

İYİ YÖNETİŞİM İÇİN İÇ DENETİM VE KALİTE GÜVENÇE DEĞERLEMESİ

Ali Rıza EŞKAZAN

Yönetişim, Cadbury raporunda “yönlendirilmiş ve kontrol altına alınmış organizasyonların sistemidir” şeklinde ifade edilmektedir. Yönetim Kurulu ve paydaşlar arasındaki ilişkileri içeren Yönetişimin üç temel prensibi **Açıklık, Bütünlük ve Hesap Verilebilirlik** olarak belirlenmiştir.

Yatırımcılar, yönetişimin gelişmesi yönünde hareket etmekte ve yaygın olarak işletme sermayesini sadece belirli bir grup hissedarın yada yöneticilerin çıkarına değil, bütün hissedarların yararına yönetmektedir. Bugün Türkiye’ de finansal kriz sonucu ortaya çıkan sermaye erozyonu, yönetişim uygulamalarının adaptasyonunu hızlandırıcı yönde etki yapmaktadır. Halka açık şirketlerin açıklık ve güvenilirlik politikaları, yatırımcılar için önem kazanmıştır. Bununla birlikte, birçok kuruluş direktörü aynı fikre sahipken, geçmişte keyif aldıkları kontrolü, bırakmaya karşı hazır oldukları açık değildir. Etkin yönetim kurulu davranışı, yönetim kurulu ve yönetim arasında denge esasına dayalı yetkilerin açıkça ayrıştırılması şeklindedir.

28 Ağustos 2001 tarihinde açıklanan İç Denetimin en iyi uygulamalarını içeren bankacılık sektörünün denetlenmesi konusundaki uluslararası Basle Komitesi bildirisine göre, güçlü İç Denetim fonksiyonunu içeren güçlü İç Kontrol, Yönetişimin bir parçasıdır. Basle komitesi şuna işaret eder : Yönetim Kurulu yeterli ve etkin İç Kontrol sisteminin kurulmasından ve işletilmesinden ve banka aktivitelerinin çeşitli risklerinin değerlendirilmesi için ölçüm sisteminin oluşturulmasından tamamiyle sorumludur. İç Denetimin İç Kontrol ve Risk Ölçüm sistemlerinin her ikisi açısından da izleme sürecinin bir parçası olduğu ayrıca belirtilmiştir.

Yetkin bir iç denetim fonksiyonu, iyi yönetişimin önemli bir unsurudur. Bu yaklaşımla Uluslararası İç Denetçiler Enstitüsü’ nün (IIA-Inc) revize ettiği Uluslararası Mesleki Uygulama Standartları 01/01/2002 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yürürlüğe girmiştir. Eski halinde Bağımsızlık, Mesleki Yeterlilik, Denetimin Kapsamı, Denetim Faaliyetleri ve İç Denetim Departmanının Yönetimi başlıklarında toplanan standartlar yeni yapısı içinde iki üst başlık altında düzenlenmiştir : Niteleyici Standartlar ve Performans Standartları.

Niteleyici Standartlar ;

1000 Amaç, Yetki ve Sorumluluk

1100 Bağımsızlık ve Tarafsızlık

1110 Organizasyonel Bağımsızlık

1120 Bireysel Tarafsızlık

1130 Bağımsızlığın veya Tarafsızlığın Muhafazası

1200 Uzmanlık ve Mesleki Özen

1210 Uzmanlık

1220 Mesleki Özen

1230 Mesleki Gelişimin

Sürdürülmesi

1300 Kalite Güvencesi ve Gelişim

Programı

1310 Kalite Programı Değerlemesi

1311 İç Değerleme

1312 Dış Değerleme

1320 Kalite Programında Raporlama

1330 Standartlara Uygunluğun

Kullanımı

1340 Uygunsuzluğun Açıklanması

Performans Standartları ;

2000 İç Denetim Faaliyetinin Yönetimi

2010 Planlama

2020 İletişim ve Uygunluk

2030 Kaynak Yönetimi

2040 Politikalar ve Prosedürler

- 2050 Koordinasyon
2060 Yönetim Kuruluna ve Üst Yönetime raporlama
- 2100 İşin Doğası**
2110 Risk Yönetimi
2120 Kontrol
2130 Yönetim
- 2200 Planlama Yapılması**
2201 Planlamanın Unsurları
2210 Amaçların Belirlenmesi
2220 Kapsamın Belirlenmesi
2230 Kullanılacak Kaynakların Belirlenmesi
2240 Çalışma Programının Belirlenmesi
- 2300 Planlamanın Uygulanması**
2310 Bilginin Tanımlanması
2320 Analiz ve Değerlendirme
2330 Bilginin Kaydedilmesi
2340 Uygulamanın Gözden Geçirilmesi
- 2400 Sonuçların İletilmesi**
2410 İletişim Kriterleri
2420 İletişimin Kalitesi
2421 Hata ve İhmaller
2430 Standartlara Uygunsuzluğun Açıklanması
2440 Sonuçların Yayımı
- 2500 İzlemenin Geliştirilmesi**
2600 Yönetimin Riskleri Kabulü

Yeni standartlarda, eski formatta da yer alan iç denetimin kalite güvencesinin sağlanması gereği daha geliştirilerek ve ön plana çıkartılarak, üst düzey bu fonksiyonun gözden geçirilme ihtiyacı önemle vurgulanmaktadır.

Madde 1300 Kalite Güvencesi ve Gelişim Programı başlığında toplanan uygulama esasları aşağıdaki gibi ifade edilmektedir.

Kalite güvence gelişim programı ;

İç Denetim Departmanı Yöneticisi (CAE) ; İç Denetim faaliyetlerinin tümünü kapsayan ve etkin bir şekilde izlenmesini sağlayan bir “Kalite Güvence Gelişim Programı” yaratmalı ve geliştirmelidir. Program iç denetim faaliyetine katma değer yaratmaya ve organizasyonun operasyonlarını

geliştirmeye yardım etmek ve iç denetim faaliyetlerinin “Standartlara” ve “Etik” kurallara uygun gerçekleştirildiğinin güvencesini sağlamak üzere tasarlanmalıdır.

Kalite programı değerlendirme ;

İç Denetim faaliyeti, izleme sürecini benimsemeli ve kalite programı bütününe etkinliğini değerlemelidir. Bu süreç hem İç hem de Dış Değerlemeleri kapsamalıdır.

İç değerlendirme;

İç değerlendirme aşağıdaki unsurları içermelidir.

- İç denetim faaliyeti performansının sürekli gözden geçirilmesi,
- İç denetim uygulamaları ve standartları bilgisi göz önüne alınarak kendi kendine veya organizasyondaki başka kişiler tarafından periyodik olarak gözden geçirme uygulaması yapılması.

Dış değerlendirme ;

Kalite güvence gözden geçirmesi olarak dış değerlendirme, en az 5 yılda bir organizasyon dışından yetkin ve bağımsız bir değerlemeci veya değerlendirme ekibi tarafından yapılmalıdır.

Kalite programında raporlama ;

Denetim Departmanı Yöneticisi (CAE), değerlendirme sonuçlarını yönetim kuruluna iletmelidir.

Standartlara uygunluğun kullanımı ;

İç Denetçiler, faaliyetlerinin iç denetim mesleki uygulama standartlarına uygun olduğunu raporlamaları konusunda teşvik edilirler. Ancak iç denetçiler bu tanımlamayı, sadece kalite gelişim programı, iç denetim faaliyetinin standartlara uygun olduğunu gösterirse kullanabilirler.

Uygunsuzluğun açıklanması ;

İç Denetim faaliyetlerinin standartlara, İç denetçilerin ise etik kurallara tam uyumlu olmaları gerekmesine rağmen bazı aykırılıklar ortaya çıkabilir. Bu aykırılıklar iç denetim faaliyetinin genel amacından sapmasına neden oluyor ise, mutlaka üst yönetim veya yönetim kuruluna bildirilmelidir.

Özetle yeni standartlar İç Denetim faaliyetlerinin tümünü kapsayan ve etkin şekilde izlenmesini sağlayan bir “**Kalite Güvence Gelişim Programı**”nın yaratılması

ve geliştirilmesi gereğine işaret etmektedir. Bu programın, iç denetim faaliyetlerine katma değer yaratmaya ve organizasyonun operasyonlarını geliştirmeye yardım etmek ve iç denetim faaliyetlerinin “Standartlara” ve “Etik” kurallara uygun gerçekleştirildiğinin güvencesini sağlamak üzere tasarlanması gerekli kılınmaktadır.

Bağımsız Kalite Güvence Değerlemesi sürecinde; İç Denetim fonksiyonu, organizasyonel yapısı, insan ve teknoloji kaynakları, metodoloji ve kapsam açısından objektif bir değerlendirmeye tabi tutulmalıdır. Mevcut faaliyetlerin sektör esaslı en iyi uygulamalar ile mukayeseleri vasıtasıyla, İç Denetim departmanının insan kaynağı ve zamanını tam kullanımına ve/veya organizasyonun risk profilindeki değişimlere uyum sağlamasına mani olabilecek engel ve boşlukları tanımlanmalıdır.

Günümüzde iç denetim fonksiyonu iyi yönetişimin önemli bir unsuru olarak ön plana çıkmaktadır. Kalite güvence gelişim programı ve bağımsız kalite güvence değerlendirme uygulamaları bu fonksiyonun kendi içindeki iyi yönetim prensiplerini ortaya koymaktadır.